

LÄNNEN RAUTATIE

The Iron Horse

John Ford, 1924

*”Omistettu ikiajoiksi Abraham Lincolnille, rakentajalle
sekä niille lannistumattomille insinööreille ja
suunnittelijoille, jotka täyttivät hänen unelmansa
suuremmasta valtiosta.”*

Nuori mies seisoo rautatiekiskoilla. On yö ja hän on yksin, ainoana seuranaan ajatukset ja muistot: isän unelma on viimein käynyt toteen. Unelma idän ja lännen yhdistävästä rautatiestä muuttuu aamulla lopultakin todeksi, kun sekä Union Pacificin että Central Pacificin johtajat lyövät valmiin rautatien osat toisiinsa kiinni. Kehitys on kulkenut rannikolta rannikolle, kansakunta on yhdistynyt.

Tutunomainen suuri tuokio, jollaisia löytyy John Fordin tuotannosta useita. Tällä kertaa kuitenkin erittäin merkittävä ja painokas, sillä kyseessä on sittemmin Yhdysvaltojen historiaa useasti kuvanneen mestariohjaajan ensimmäinen suurtyö ja ensimmäinen todella merkittävä teos, lännen rautatien rakentamisesta kertova *Rautahepo*.

Kertomus unelmasta, rohkeudesta ja periksiantamattomuudesta

Rautahepo alkaa Springfieldista, Illinoisista. David Brandon, paikallinen maanmittaaja haaveilee rannikolta rannikolle ulottuvasta rautatiestä. Thomas Marsh, urakoitsija, suhtautuu skeptisesti Brandonin unelmiin, kun taas lakimiehenä toimiva Abraham Lincoln uskoo moisen rautatien vielä hyvinkin toteutuvan. Brandon lähtee kartoittamaan maastoa yhdessä poikansa Davyn kanssa, joka näin joutuu eroamaan leikkikaveristaan ja ihastuksestaan Miriam Marshista.

Kolme kuukautta taivallettuaan isä ja poika saapuvat Cheyenne-vuorille, jossa intiaanit hyökkäävät heidän kimppuunsa. Poika piiloutuu, mutta isä joutuu intiaanien kynsiin. Piilopaikastaan Davy näkee kuinka isän surmaa mies, jolla on vain kaksi sormea kädessään. Intiaanien lähdettyä paikalle saapuu kolme turkismetsästäjää, jotka ottavat pelokkaan pojan huostaansa.

Vuodet kuluvat ja rautatiestä on tullut todellisuutta. Hallitus on vuonna 1862 laatinut suunnitelman, jonka mukaan Union Pacific rakentaa rautatietä Nebraskasta länteen, kun taas Central Pacific suuntaa Kaliforniasta itään. Miriam Marshin isä toimii Central Pacificin johdossa ja he matkustava rautatien mukana kartoittamassa työn edistymistä. Seuraan heillä on Miriamin tuleva aviomies, insinööri Jesson.

Union Pacificille tulee matkan varrella ongelmia. Intiaanit ryöstävät rahakuljetusjunan, ruoka on vähissä, miehistöllä on motivaatio-ongelmia ja edessä on vuoristo, josta tulisi löytää helpoin reitti läpipääsyä varten. Paikallinen maanomistaja Deroux houkuttelee Jessonin partnerikseen saadakseen myytyä maansa rautatieyhtiölle mahdollisimman korkeaan hintaan.

Kohtalo heittää paikalle Pony Expressin ratsastajan, joka osoittautuu Davy Brandoniksi. Union Pacificin onneksi Davy tuntee lähitienoot ja lähtee näyttämään Jessonille, mistä kulkee lyhin tie vuorten yli. Jesson yrittää tutkimusretken aikana raivata Davyn tieltään ja lavastaa onnettomuuden. Davyn onnistuu kuitenkin pelastautua ja leiriin palattuaan hän antaa Jessonille opetuksen. Tämän seurauksena Miriam katkaisee välinsä Davyyn.

Davy liittyy topparoikkaan ja rakentaa rataa siinä missä muutkin. Tässä vaiheessa Deroux iskee korttinsa pöytään ja päättää pysäyttää ratatyöt hinnalla millä hyvänsä. Hän yllyttää cheyennet hyökkäämään rautatietyöläisten kimppuun. Intiaanit kokevat kuitenkin tappion ja taistelun tiimellyksessä Davy huomaa Derouxin olevan hänen isänsä murhaaja – viimeinkin Davy saa kostonsa. Taistelun tauottua Davy lähtee ystävänsä, korpraali Caseyyn kanssa Central Pacificin leipiin ja päättää unohtaa Miriamin.

10. toukokuuta 1869 on suuri päivä, sillä rautatiet kohtaavat. Davyn isän suuri unelma on toteutunut ja poika on ollut mukana toteuttamassa sitä. Lopulta myös Miriam antaa Davylle anteeksi.

Suurten westernien hetkellinen kulta-aika

Hollywood on kautta elokuvan historian yrittänyt parhaansa mukaan ottaa maksimaalisen hyödyn kulloisistakin katsojien mieltymyksistä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yhtä menestyselokuvaa seuraa koko joukko eritasoisia variaatioita. Näin kävi myös 1920-luvulla. Kun Paramountin tuottamasta, James Cruzen ohjaamasta länteen siirtolaisiksi matkaavista uudisasukkaista kertova *Karavaani* (The Covered Wagon, 1923) osoittautui valtavaksi kassamenestykseksi, alkoi studio toisensa jälkeen suunnitella omaa, suurella rahalla toteutettua historiallista westerniä. Niin teki myös William Fox, joka otti tavoitteekseen lyödä Cruzen vaikuttava teos laudalta. Ohjaajaksi hän kiinnitti kolmekymmenvuotiaan John Fordin.

Ford, amerikkalaisen lännenelokuvan ehkäpä kaikkein suurin mestari ja lukemattomia kertoja lajityypin puitteissa Yhdysvaltojen historiaa romantisoineen kuvannut taituri oli saapunut Hollywoodiin vuosikymmentä aiemmin. Saapumisen syy oli Frances-veljen saavuttama menestys elokuvanäyttelijänä, jona nuori Johnkin uransa aloitti. Pari vuotta erilaisia tehtäviä tehtyään Ford sai mahdollisuuden ohjata Universalille sarjan lännenelokuvia. Fordista sukeutuikin varsin nopeasti ihanteellinen tekijä, joka vakionäyttelijänsä Harry Careyn kanssa tehtiin muutaman kelan mittaisia westernejä hyvin tuloksin. Suurin osa näistä on valitettavasti kadonnut, mutta jo muutamasta säilyneestä voi nähdä Fordin osan näiden käyttäessä maisemaa ja luontoa taidokkaasti hyväkseen jo tuolloin.

Rautahepo oli Fordin mykkäelokuvista suurin ja suurtoisin. Tämä ei kuitenkaan huolettanut häntä, sillä Ford oli tuntenut aina kiinnostusta Yhdysvaltojen historiaan, rajaseutuun ja intiaanisiin – Fordille ne olivat ehtymättömien tarinoiden ja seikkailujen lähde. Kaiken lisäksi hänen Mike-setänsä oli ollut nuoruudessaan rakentamassa rautateitä, joten se vain ruokki Fordin innostusta aiheesta kohtaan. Eikä pidä myöskään unohtaa, että vaikka Ford olikin arvostettu ja pidetty ohjaaja, eivät hänen westerninsä olleet vielä tuoneet hänelle lopullista läpimurtoa. Rautahevon kaltaisen suurelokuvan mahdollinen menestys nostaisi hänet lopullisesti suurmiesluokkaan, niin hän ainakin itse uskoi ja toivoi.

”Kun legendasta tulee fakta, painakaa legenda.”

Lainaus on Fordin viimeiseksi mestariteokseksi luokitellusta elokuvasta *Mies joka ampui Liberty Valancen* (The Man Who Shot Liberty Valance, 1962). Siinä senaattoriksi noussut pikkukaupungin entinen lakimies Ransom Stoddard (James Stewart) on palannut hetkeksi kotiinsa osallistuakseen ystävänsä Tom Doniphonin (John Wayne) hautajaisiin. Senaattorin paluusta innostuneet lehtimiehet haluavat kuulla paitsi vanhoista ajoista, myös siitä, kuinka rohkea Stoddard kukisti vuosia aiemmin kaupunkia terrorisoineen Liberty Valancen (Lee Marvin). Kaikkien yllätykseksi Stoddard kertoo kuitenkin teon takana olleen Doniphonin. Totuuden kertominen tuolloin ei olisi ollut yhtä myyväää, eikä se olisi myöskään toiminnut hänen uransa edistäjänä siten, kuin oli tapahtunut. Asioiden tunnustaminen ei kuitenkaan muuta enää mitään, kuten Carleton Youngin esittämän lehtimiehen repliikistä voimme huomata.

Repliikki kiteyttää hyvin koko Fordin uran. Olipa kyseessä sitten Wyatt Earpin tarina (*Aavikon laki / My Darling Clementine*, 1946), presidentti Abraham Lincolnin nuoruus (*Kansan sankari / Young Mr. Lincoln*, 1939) tai itsenäisyys sodan tapahtumat (*Erämaan rummut / Drums Along the Mohawk*, 1939), Ford otti haluamiaan vapauksia kokonaisuuden suhteen. Tärkeintä oli kertoa tapahtumista mielenkiintoisesti ja viihdyttävästi, eikä vain latoa kylmiä faktoja pöytään: Ford oli viihdyttävä, ei historian tarkkasilmäinen kuvittaja.

Legendaarinen suurtuotanto

William Fox, jonka tarkoituksena tuntui siis olleen Cruzein teoksen lyöminen jokaisella osa-alueella, ei pihistellyt kuluissa. Niinpä kuvausryhmä matkusti Nevadaan aidoille tapahtumapaikoille, avustajiksi kiinnitettiin satapäin intiaaneja, kiinalaisia, irlantilaisia ja italialaisia – aivan kuten oli ollut kuusi vuosikymmentä aikaisemminkin. Nautakarjaa, biisoneita ja hevosia oli yli tuhat kutakin. Henkilökuntaa oli kymmenittäin ja loppukohtausta varten hankittiin alkuperäiset, vuoden 1869 tapahtumissa mukana olleet veturit. Ryhmää liikuteltiin varta vasten kuvauspaikalle vuokratulla sirkusjunalla. Kaiken kaikkiaan Rautahepo tuli maksamaan Foxille miltei 300 000 dollaria (toisten lähteiden mukaan jopa puoli miljoonaa).

Kuvaukset, joita suoritettiin niin talvella kuin keväälläkin, olivat vaativia ja vaikeita. Ford ei halunnut kuitenkaan perääntyä missään vaiheessa, sillä hän tiesi mitä tahtoi ja miten hän saavuttaisi haluamansa. Fordin omistautumisesta kertoo paljon se, että kuvatessaan intiaanien viimeistä hyökkäystä hän oli samassa kuopassa kuin kuvaajansakin. ”Jos kohtauksen jälkeen kuopassa ei ole havaittavissa liikettä, älkää vaivautuko ottamaan tilanteesta selvää vaan täyttäkää kuoppa”, Fordin tiedetään ohjeistaneen työryhmäänsä.

Myös sääolosuhteet aiheuttivat ongelmia ja kuvaukset venyivät venymistään. Pakkanen ja lumikuurot vaikeuttivat työskentelyä, mutta lopullisessa elokuvassa ne vain lisäävät tarinan todenmukaisuutta. Sääolosuhteista riippuen välillä täytyi myös improvisoida. ”Olimme tuhlanneet aina vain enemmän rahaa ja lopulta tämä yksinkertainen tarina kasvoi eppisiin mittoihin”, Ford muisteli myöhemmin ja jatkoi ”jos he Foxilla olisivat tienneet mitä tulee tapahtumaan, he eivät olisi koskaan antaneet meidän tehdä elokuvaamme”.

Kuvaukset olivat toki paljon muutakin kuin armotonta puurtamista. Ford, joka harvemmin sortui ryypiskelemään tehdessään töitä, innostui juopottelemaan Rautahevon kuvauksissa niin, että kuvaukset piti keskeyttää muutamaksi päiväksi. Nyrkkitappeluiltaakaan ei välttytty ja työryhmän oma bordelli piti huolen siitä, että vapaa-aikana oli tarjolla muutakin tekemistä kuin kohtausten suunnittelua. Kun Fordia pyydettiin 1960-luvulla kirjoittamaan muistelmia Rautahevon kuvauksista, hän tokaisi: ”Vaimoni mielestä materiaali olisi huomattavasti pornografisempaa kuin nykykirjallisuudella on tarjota.”

Ford oli äkkipikainen, paikoin lapsellinenkin, eikä hän voinut sietää, että hänen nenälleen hypittiin. Erityisen usein hän oli kahnauksissa tuotannon johdon ja valvojien kanssa. Kun *Tohtori Arrowsmithiä* (Arrowsmith, 1931) kuvattiin, tuottaja tuli valittamaan Fordille tämän olevan kuvausaikataulusta jäljessä, jolloin Ford otti käsikirjoituksen ja repi siitä riittävän määrän sivuja – asiasta ei enää keskusteltu. Samanlainen episodi kävi jo Rautahevonkin kohdalla. Kun tuotannosta huolehtinut taho otti häneen yhteyttä ja vaati lisäämään vauhtia, otti Ford saamansa sähkeen käteensä ja käski sadan metrin päässä seisoskelevaa työtoveriaan ampumaan siihen kiväärillä reiän. Näin Ford osoitti omalla showmiehen tavallaan kuka tekee päätökset ja kuka huolehtii elokuvasta.

Tähdet loistavat poissaolollaan

Hieman yllättäen Fox ei hankkinutkaan nimekkäitä näyttelijöitä Rautahevon menestyksen takaamiseksi. Paramount oli kiinnittänyt Karavaaniin koko joukon suurnimiä (J. Warren Kerrigan, Ernest Torrence, Tully Marshall, Alan Hale Sr.), kun taas Ford sai tulla toimeen ilman supertähtiä. Elokuvan kannalta tämä ei ole välttämättä lainkaan huono asia, sillä Rautahevossa tähdet eivät ole viemässä huomiota itse elokuvalta ja tapahtumilta.

Pääosaan valittiin suhteellisen tuntematon George O'Brien, stuntmiehenä, sivuosanäyttelijänä ja kamera-apulaisena toiminut aloittelija. Komearaaminen O'Brien käytti saamansa tilaisuuden hienosti hyväkseen ja sai nauttia hetken aikaa tähteydestä. Ford ja O'Brien tekivät yhdessä kaikkiaan kuusi elokuvaa, ennen kuin heidän ystävyytensä kariutui vähäpätöisiin riitoihin. 1930-luvulla O'Brien jumiutui mitättömiin westerneihin ja vaipui vähitellen unholaan. Hän palasi työskentelemään muutamissa Fordin myöhäisemmissä westerneissä, mutta ei enää saavuttanut entisenkaltaista suosiota. Tänä päivänä George O'Brien muistetaan parhaiten F. W. Murnaun *Auringonnousun* (Sunrise – A Song of Two Humans, 1927) pääosasta.

Vastanäyttelijäkseen hän sai nykyään jo unohdetun Madge Bellamyn, joka nautti melkoista menestystä 1920-luvulla. Yhtenä Fox-yhtiön keskeisistä näyttelijöistä hän sai mahdollisuuden työskennellä monien merkittävien ohjaajien kanssa, mutta vaikea ja äkkipikainen luonne tekivät hallaa hänen uralleen. Lähtö Foxilta vuonna 1929 osoittautui vääräksi ratkaisuksi, sillä uutta työnantajaa ei löytynytäkään ja Bellamy joutui olemaan muutaman vuoden työttömänä. 1930-luvulla hänkin jumiutui b-elokuviin ja halpatuotantoihin, joista kuuluisimpana Bela Lugosin tähdittämä ja Victor Halperinin ohjaama *Valkoinen zombi* (White Zombie, 1932).

Sivuosissa esiintyy monia Fordin elokuvista tuttuja kasvoja, mutta yksi loistaa poissaolollaan. Harry Carey, Fordin suurin opettaja ja lukuisien lännenelokuvien tähti oli riitautunut tulevan ohjaajasuuruuden kanssa tämän lähdettyä pysyvästi Universalilta Foxille (1921) ja vaikka he pysyivätkin jollain tapaa ystävinä, tekivät he yhteistyötä enää kerran. Kyseessä oli *Haisaaren vanki* (The Prisoner of Shark Island, 1936), Abraham Lincolnin salamurhaan osallistuneen lääkärin Samuel Muddin tarina, jossa Carey sai esittää vankilasaaren komentanttia. Kun Harry Carey kuoli vuonna 1948, omisti Ford hänelle westerninsä *Pako yli aavikon* (3 Bad Men, 1948).

”Yksi hienoimmista ja suurimmista elokuvataiteen saavutuksista...”

Rautahevon ensi-ilta oli New Yorkissa 28. elokuuta 1924. Hyvin pian tuli selväksi, etteivät William Foxin sijoitukset olleet menneet hukkaan. Rautahepo oli valtava menestys ja sitä esitettiin pelkästään New Yorkissa usean kuukauden ajan. Kaiken kaikkiaan Fordin menestyselokuva tuotti yli kaksi miljoonaa dollaria, joka oli suuri summa tuohon aikaan.

Elokuva sai paljon kehuja ulkoasustaan ja toteutuksestaan. Sen katsottiin esittävän tarkasti ja uskottavasti pioneeriaikojen oloja ja rautatieläisten vaikeuksia. Toimintakohtaukset intiaanihyökkäyksineen ja karjanajoineen saivat myös runsaasti kehuja osakseen. Komeat maisemakuvat antoivat kriitikoiden mielestä kokonaisuudelle vaikuttavan loppusilauksen, eikä elokuvan ydinkolmikkoakaan – O'Brien, Bellamy, J. Farrell MacDonald – jätetty huomiotta.

Karavaania oli arvosteltu sen sisältämän rakkaustarinan takia, sillä sen ei katsottu vastanneen elokuvan muuta tasoa. Samoja ongelmia kriitikot näkivät Rautahevossakin ja monet olivatkin sitä mieltä, että latteat romanssiviritelmät heikensivät elokuvan tehoa - elokuvan, joka muuten oli mestarillinen matka kuvaamaansa aikakauteen. Myös mielipiteitä, joiden mukaan Rautahevosta olisi pitänyt ennemmin tehdä *Nanookin* (Nanook of the North, 1922) kaltainen teos esitettiin.

Tunnetuimpia Rautahevon puolestapuhujia oli amerikkalainen elokuvahistorioitsija William K. Everson. Vaikka Everson arvostelikin b-westernmäistä juonta, jossa poika etsii isänsä murhaajaa, nosti hän Rautahevon kokonaisuutena hienoimpien eppisten westernien joukkoon. Everson kehui Fordin elokuvaa käytännössä jokaisella osa-alueella ja katsoi sen olevan selkeästi Cruzein Karavaania parempi ja ehyempi kokonaisuus. Myös englantilainen elokuvaohjaaja Lindsay Anderson ylisti Fordin teosta:

”Rautahevon tunnusmerkillinen voima on sen poeettisessa historiantunteessa, sen visiossa kansakunnan rakentamisesta manteretta yhdistämällä, suurten miesten unelmasta, joka toteutetaan tavallisen kansan suuren joukon rohkeuden ja taidon, kärsimysten ja työn kautta... Kansakunta venyy ja kasvaa silmiemme edessä... Eikä eppinen teema herää henkiin virallisten selontekojen latteuksien eikä melodraaman liioiteltujen eleiden kautta, vaan sen kaikkialla läsnäolevan tunteen kautta, että koko mahtava rakennelma koostuu lukemattomista ainutlaatuisista elämänkaarista. Tässä on sitä inhimillisen ainutkertaisuuden tajua, joka näyttää olleen Fordin taiteilijansielun osana alusta alkaen...”

Rautahepo tänään

Kiitos BFI:n (DVD 2002) ja 20th Century Foxin (DVD 2007) on kotikatsojan tänä päivänä helppo tarkistaa, onko Rautahevon maine ja arvostus yhtä kestävää kuin vuosikymmeniä sitten. Lisäarvoa molemmille julkaisuille tuo se, että suurin osa Fordin säilyneistä westernistä on edelleen arkistojen helmiä, eikä tavallisella kotikerääjällä ole juurikaan mahdollisuutta saada niitä kokoelmiinsa.

Rautahepo avautuu nykykatsojan silmien eteen täysipainoisena John Ford –elokuvana niin teemaltaan kuin toteutukseltaankin. Laaja historiallinen tapahtuma on toteutettu uskottavasti ja vaikuttavasti aina Kultaisen naulan lyömistä myöten. Juoni on kenties heppoinen niin romanssi- kuin kostoteemankin osalta, mutta se ei heikennä kokonaisuutta millään muotoa. Toimintaa on mukana yllin kyllin, paikka paikoin ehkä jopa liikaakin. Fordille tyypillinen irlantilaishuumori on vahvasti läsnä ja sekin toimii mallikkaasti. George O'Brien on vakuuttava sankarin roolissa ja Fred Kohler hänen vastapelurinaan suoriutuu myös mainiosti. Sen sijaan Madge Bellamy jää kaunottaren roolissa statistiksi (tästä Ford syytti tuotannonjohtoa, joka vaati ohjaajan mukaan liikaa turhia lähikuvia tähdestään). Fordin mykkäkauden vakiokasvo J. Farrell MacDonald on vahvassa vedossa hänkin ja varastaa humoristiset kohtaukset yksi toisensa jälkeen.

Elokuvalla on myös heikkoutensa. Sitä markkinoitiin historiallisesti korrektina, mutta vaikka Rautahepo onkin komeaa katseltavaa, on se tällä saralla hieman horjahteleva jättiläinen. Se esittää rautatien rakentajat kansakunnan ytimenä, rohkeana joukkona, joka puhalttaa yhteen hiileen luodakseen yhtenäisen suurvallan ja edistääkseen sen kasvamista ja kehittymistä. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki ovat hyvää pataa keskenään ja lopulta, kun tavoitteet on täytetty, myös rotujen väliset vähäisetkin jännitteet ovat kadonneet.

Tämän kaiken ylistyslaulun taakse jäävät ne tuhannet siirtolaiset ja erityisesti kiinalaiset rautatietyöläiset, joiden tiedetään rakentaneen rataa epäinhimillisissä oloissa huomattavasti syntyperäisiä amerikkalaisia pienemmällä palkalla. Eikä pidä unohtaa sitäkään, että vaikka valtaväestölle rautatien rakentaminen merkitsi uutta ja parempaa maata, oli se samalla viimeinen sysäys intiaanien tuhoutumiselle. Se, onko tällainen kritiikki ja asioiden painottaminen tärkeää, on jokaisen katsojan päätettävissä. Selvää on, että mikäli Rautahepo tehtäisiin tänä päivänä, olisi myös rautatien negatiivisiin puoliin puututtava. 1920-luvulla asiat kuitenkin koettiin toisin ja siksi niihin takertuminen tai sormen heristely tuntuu hurskastelulta.

Myös kerronnassa on seikkoja, joihin Ford ei ole tuntunut löytäneen lääkettä. Koska tarina on melkoisen monimutkainen ja sisältää runsaasti materiaalia, on myös välitekstejä paljon ja monet niistä pitkiä. Kerronta vaikuttaa paikka paikoin tilkkutäkkimäiseltä, kun eri juonenkäänteitä yritetään sovittaa yhteen. Myös muutamat juonenkäänteet tuntuvat irrallisilta näin nykykatsojan silmin tarkasteltuna. Näistä epäkohdista huolimatta Rautahepo on vaikuttava kokonaisuus, joka on ansainnut paikkansa keskeisten lännenelokuvien joukossa.

”Rautahepo saattaa tuntua tänä päivänä kuluneelta elokuvalta, mutta on tärkeää muistaa että se keksi ne asiat, joista myöhemmin muodostui kliseitä.” Leonard Maltin

”En ole karrieristi...”

Ford oli näyttänyt Rautahevolla kyntensä ja osoittanut hallitsevansa suuret aiheet siinä missä pienemmätkin. Elokuvan menestyksen myötä Ford nousi ohjaajien raskaaseen saraan ja moni olisi varmasti jatkanut hyväksi havaitsemallaan tiellä. Mutta ei Ford. Hän oli ylpeä siitä, ettei ollut karrieristi, joten hän palasi Foxille tavallisten elokuvien ohjaajaksi. Hän työsti seuraavaksi mm. komediaa (*Lightnin'*, 1925), draamaa (*Hearts of the Oak*, 1925), urheilua (*Nyrkkeilijän kosto / The Fighting Heart*, 1925) ja romanttista draamaa (*The Shamrock Handicap*, 1926). Lindsay Andersonin mielestä ”nämä elokuvat eivät olleet taiteellisesti kunnianhimoisia elokuvia, vaan kaikki selvästi toimeksiantoja, jotka Ford hyväksyi joskus suuremmalla, joskus vähäisemmällä innolla, mutta ei koskaan vihamielisesti”.

Fordin paluu westernien pariin tapahtui kaksi vuotta ja kuusi elokuvaa Rautahevon jälkeen. Vuoteen 1876 sijoittuvan Dakotan maanvaltaustapahtuman ympärille liitetty *Kolme huonoa miestä* (3 Bad Men, 1926) kertoo kolmesta lainsuojattomasta, jotka auttavat nuoria rakastavaisia (George O'Brien, Olive Borden) heidän suhteensa alkutaipaleella ja tekevät vielä lopuksi selvää katalasta sheriffistä ja hänen joukkiostaan. Vaikka *Kolme huonoa miestä* onkin elokuvallisesti Rautahepoa ehyempi ja jopa parempi, jäi sen menestys vaatimattomaksi – suuren yleisön kiinnostus lännenelokuvia kohtaan oli jo hiipumassa. Pettynyt Ford jätti westernit vuosikausiksi taakseen eikä palannut lajityypin pariin kuin vasta 13 vuotta myöhemmin elokuvalla *Hyökkäys erämaassa* (Stagecoach, 1939).

THE IRON HORSE, 1924 Yhdysvallat

Tuotanto: Fox Film Corporation **Ohjaus:** John Ford **Käsikirjoitus:** Charles Kenyon, John Russell **Kuvaus:** George Schneiderman **Musiikki:** Erno Rapee **Välitekstit:** Charles Darn-ton

Näyttelijät: George O'Brien (Davy Brandon), Madge Bellamy (Miriam Marsh), Cyril Chadwick (Peter Jesson), Charles Edward Bull (Abraham Lincoln), Will Walling (Thomas Marsh), Francis Powers (Slattery), J. Farrell MacDonald (Casey), Jim Welch (Schultz), George Waggner (Buffalo Bill), Fred Kohler (Deroux), James Gordon (David Brandon), Winston Miller (Davy nuorena), Peggy Cartwright (Miriam nuorena), Chief Big Tree (cheyenne-päällikkö), Chief White Spear (sioux-päällikkö)

Ensi-ilta: 28.8.1924 New York

LÄHTEET:

Joseph McBride: Searching for John Ford, A Life, St. Martin's Press, 2001.

Lindsay Anderson: John Ford, Valtion painatuskeskus, 1990.

Scott Eyman & Paul Duncan (ed.): John Ford, The Complete Films, Taschen, 2004.

William K. Everson: American Silent Film, Da Capo Press, 1978.